

Naslov projekta: **Slovenija med drugo svetovno vojno v evropskih primerjavah**

Vodja projekta: **dr. Boris Mlakar**

Trajanje projekta: **2004-2007**

Projekt sta poleg vodje izvajala še dr. Vida Deželak Barič in dr. Damijan Guštin. Izhodiščna raziskovalna hipoteza projekta je predvidevala izrazito izstopanje položaja Slovenije v okupirani Evropi, kar naj bi pokazala primerjava temeljnih medvojnih značilnosti v Sloveniji in v nekaterih izbranih evropskih deželah. Projektna skupina je najprej sintetizirala slovenska izhodišča in elemente, ki naj bi prišli v poštev za evropske primerjave. Na podlagi predhodno opravljenih raziskav je kot temeljne značilnosti določila: okupacijski sistem in cilje okupatorjev z okupiranim ozemljem, vojaške in idejne vidike odporniških gibanj, okupatorjevo nasilje, kolaboracijo ob morebitnem pojavu državljanske vojne ter prehod v novo stanje ob koncu vojne kot rezultat medvojnega dogajanja.

Ob sistematičnem zbiranju in urejevanju gradiva ter tudi sprotnem sintetiziranju problematike za posamezne dežele je projektna skupina opravila več komplementarnih raziskav in sodelovala na več mednarodnih znanstvenih konferencah in simpozijih. Tako je primerjave Slovenije z jugoslovanskim prostorom izpostavila na konferenci o kolaboraciji v Evropi v Firencah ter na konferenci o Metodiju Šatorovu v Skopju. Vpetost in primerjave s srednjeevropskim prostorom so se pokazale na konferenci v Trstu, kjer so člani skupine predstavili odporniško gibanje v Sloveniji in sosednjih deželah, na konferenci v Pragi pa odporniško gibanje v slovenskih mestih. Širši primerjalni vidiki so prišli do izraza na dunajski konferenci o Prežihovem Vorancu, na 33. kongresu vojaških zgodovinarjev v Capetownu ter pri sodelovanju v mednarodnem projektu »Arhiv odporniških gibanj«, ki ga vodi Inštitut za odporništvu in sodobno zgodovino v Reggio Emilia. Pomembne rezultate projekta vsebuje tudi članek »Dinamika, oblike in ideološke delitve odporništvu v Evropi med 2. svetovno vojno ter kratka primerjava s Slovenijo«.

V celoti je primerjava pokazala, da se je raziskovalna hipoteza v veliki meri izkazala za pravilno. V seštevku je bil položaj Slovenije med drugo svetovno vojno res zelo specifičen, začenši z dejstvom, da je bilo slovensko ozemlje okupirano s strani treh okupatorjev. Z vidika posameznih parametrov oziroma temeljnih značilnosti pa je Slovenija primerljiva z drugimi evropskimi deželami, tako v pogledu raznarodovanja in

začetnega nasilja z delom Poljske, Luksemburgom in Alzacijo, v pogledu intenzivnosti odporniškega gibanja s Poljsko, Hrvaško in severno Italijo, v pogledu kolaboracije in državljanske vojne pa s severno Italijo, delno s Francijo, predvsem pa z Grčijo. Slovenija pa izrazito izstopa po monopolni vlogi komunistične partije znotraj odpornišva in po temu sledeči »avtentični revoluciji« ter prevzemu oblasti ob koncu vojne. V precejšnji meri je bil s tem povezan tudi nastanek specifične kolaboracije v osrednji Sloveniji.